

Indenrigsministeren (Enggaard):

Jeg kan takke for en positiv modtagelse af lovforslaget. Denne modtagelse har glædet mig. Målet med denne lovgivning er en stærk forenkling af det apparat, der i givet fald kan sættes ind, og det er en effektivisering af vore muligheder for hurtigt at tage de fornødne forholdsregler, hvis sådanne farlige sygdomme viser sig.

Der er, som f. eks. fru Karen Thurøe Hansen var inde på, tale om et tiltagende rejse-samkvem, hvor flere og flere på få timer kan komme hjem fra de steder i verden, hvor vi ved at farlige sygdomme findes, og vi ved derfor aldrig, på hvilket tidspunkt disse sygdomme kan dukke op iblandt os. Det er også sådan, at der kan dukke nye sygdomme op, som man ikke kender i dag. Det er almindeligt kendt f. eks., at legionærsygen i Amerika har vakt nogen opstandelse og givet anledning til meget kraftige skridt for at søge at finde ud af sygdommens art og i givet fald forebygge den.

Der blev fra ordførernes side nævnt en række enkeltheder, der dels vedrørte lægefaglige spørgsmål, dels spørgsmål i retsplejen. Jeg vil foreslå, at disse spørgsmål konkret formuleres under et kommende udvalgsarbejde, så vil jeg være overordentlig positiv med hensyn til at bidrage til en opklaring af dem og også at overveje, om nogle af dem skulle give anledning til, at lovforslaget eller forudsætningerne for det må ændres.

Jeg har herudover et par tanker, som kunne komme ind i de fortsatte drøftelser, f. eks. spørgsmålet om veterinærsagkundskabs tilknytning til arbejdet, spørgsmålet om, hvordan vi kan sikre adgangen til i givet fald at aftale fælles karantæne regler med andre lande for på den måde at forenkle systemet og leve med i det nordiske samarbejde f. eks. eller EF-samarbejdet. Disse ting tror jeg fortjener at overvejes i forbindelse med udvalgsarbejdet.

Jeg må sige til hr. Freddy Madsen, at jeg er bange for, at rabies ligger i udkanten af lovens område, den er i hvert fald ikke omfattet af den liste, som er opstillet i lovforslaget, og som jeg i øvrigt aldrig vil høre noget folketingsmedlem i, hverken nu under behandlingen eller senere, også fordi jeg til sin tid utvivlsomt ville komme i den situation ikke selv at kunne huske den udenad. Men

jeg tror, at hvis man vil lodde dybden af den alvor, som ligger bag dette forslag, bør man også prøve at se på karakteren af de sygdomme, som er nævnt i disse lister. Der er nogle af disse sygdomme, som vi til daglig ikke møder, og som de allerfleste dårligt kender navnet på, men som i deres virkning og med hensyn til de ringe muligheder for bekæmpelse er meget alvorlige. Man ville herved få en bedre forståelse for den egentlige baggrund for denne lovgivning.

Endnu en gang tak for den positive modtagelse.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Karlskov Jensen):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til kommunaludvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af:

Forslag til lov for Færøerne om folkeskolen.
(Lovforslag nr. L 106. Fremsat 13/12 78).

Sammen med denne sag foretoges de under punkterne 4-6 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

4) Første behandling af:

Forslag til lov for Færøerne om læreruddannelsen.
(Lovforslag nr. L 107. Fremsat 13/12 78).

5) Første behandling af:

Forslag til lov for Færøerne om fritidsundervisning m. v.
(Lovforslag nr. L 108. Fremsat 13/12 78).

6) Første behandling af:

Forslag til lov for Færøerne om handelsskoler, tekniske skoler samt maskinmester- og maskinistiskoler.

(Lovforslag nr. L 109. Fremsat 13/12 78).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Forhandling

Johan Nielsen (S):

Disse lovforslag er blevet til efter et ønske fra et flertal i lagtinget og et ønske fra det færøske landsstyre, og så har man fra rigsmyndighederne sammen med landsstyret nedsat en kommission, som så har afgivet en betænkning. I lagtinget er der et flertal for disse lovforslag.

Økonomisk kommer de ikke til at betyde den store forandring. Der sker bare det, at en del af administrationen bliver overført til Færøerne. Her tager man hensyn til, at hvad angår de tre forslag, altså lovforslaget om folkeskolen, lovforslaget om fritidsundervisning og lovforslaget om handelsskoler og tekniske skoler m.m., betaler man godt og vel halvdelen fra syddansk side og resten fra færøsk side. Men hvad lovforslaget om læreruddannelsen angår, er lærerskolen en rent dansk skole.

Jeg kan ikke se, at jeg kan andet end anbefale disse lovforslag til hurtig vedtagelse, når man både fra regeringens side og fra de færøske myndigheders side er enige om at ville have dem igennem.

Wissing (FP):

Mit første indtryk af de fire lovforslag for Færøerne, som nu er til behandling her i tinget, var, at der her for en gangs skyld var fremsat forslag af næsten beundringsværdig forenklet karakter. Ved et nærmere studium af lovforslagene og deres indhold, eller rettere sagt mangel på indhold, har jeg dog siden fået en noget anden opfattelse af disse.

Baggrunden for lovforslagene er ifølge undervisningsministeren, at Færøernes landsstyre over for regeringen har fremsat ønske om, at administrationen af det færøske skole- og uddannelsesvæsen overføres til de færøske myndigheder i henhold til hjemmestyrelovens § 9.

Af undervisningsministerens bemærkninger fremgår det endvidere, at de hidtil gældende, mere udførlige love på skole- og ud-

dannelsesområdet nu skal afløses af nogle kortfattede rigslove, hvorefter det overlades til Færøernes hjemmestyre at fastlægge de nærmere regler for de pågældende områder.

Spørgsmålet er så, om folkettinget ved at vedtage disse rigslove kun overfører en administration til de færøske myndigheder, eller om det i virkeligheden ikke forholder sig sådan, at det med vedtagelsen af disse lovforslag overlades helt til færingerne selv at bestemme, hvorledes de vil indrette deres skole- og uddannelsesvæsen.

Hvis vi ser på lovforslagenes indhold, er det efter min mening højst tvivlsomt, om det kun drejer sig om at overlade til hjemmestyret at give nærmere bestemmelser og at overtage administrationen i henhold til hjemmestyrelovens § 9. Til eksempel kan jeg fremføre, at lovforslaget om folkeskolen faktisk kun fastslår, at der skal være undervisningspligt, at undervisningen skal være vederlagsfri, og at det påhviler de lokale skolemyndigheder at opfylde disse bestemmelser. Alle andre forhold vedrørende Færøernes folkeskole, herunder også de allervigtigste og mest omfattende som f. eks. folkeskolens formål, undervisningens indhold og undervisningens omfang og tilrettelæggelse, overlades helt til hjemmestyrets afgørelse.

På samme måde forholder det sig med de øvrige lovforslag. I lovforslaget om læreruddannelsen står der faktisk kun, at Færøernes seminarium skal uddanne lærere, og at undervisningen skal være gratis. Og i lovforslaget om handelsskoler m.v. står der faktisk slet ingenting ud over, at de hidtidige love skal ophæves.

Ja men hvorfor siger man da ikke med rene ord, at det faktisk forholder sig sådan, at hjemmestyret helt ønsker at overtage de pågældende sagsområder, hvilket det har ret til ifølge hjemmestyrelovens § 2? Mon ikke det skyldes, at det også af § 2 fremgår, at når hjemmestyret overtager et sagsområde, der principielt betragtes som et færøsk særanliggende, overtager det samtidig de hermed forbundne udgifter? Men ligesom på en lang række andre områder, hvor færingerne ønsker deres eget styre, søger de også her behændigt at undgå de dermed forbundne økonomiske forpligtelser. Dem overlader de gerne til det øvrige Danmark i rigsfællesskabets navn.

[Wissing]

Den videre behandling af disse lovforslag kan derfor ikke dreje sig om forslagernes indhold eller den udtalte mangel på samme. Af sidstnævnte årsag forventer jeg heller ingen udvalgsbehandling, men jeg imødeser gerne alvorlige overvejelser vedrørende forslagernes hensigter. Disse er efter min mening, at færingerne fortsat skal favoriseres på bekostning af den øvrige, skatteplagede del af den danske befolkning. Fra fremskridtspartiets side har vi gang på gang fremhævet, at vi ikke kan acceptere den klare favorisering, der finder sted af færinger i forhold til øvrige danske. De lovforslag, der her er fremlagt, vil uanset mange fine ord om hjemmestyre og solidaritet forstærke denne favorisering.

På fremskridtspartiets vegne må jeg derfor afvise at støtte lovforslagene.

Ellefsen (V):

I fremsættelsen siger ministeren, at baggrunden for de foreliggende 4 lovforslag er et af Færøernes landsstyre over for regeringen fremsat ønske. Det drejer sig her om nogle rammelove, og meningen er så, at det færøske hjemmestyre skal fastsætte de nærmere regler.

Jeg synes, at ministeren meget klart i fremsættelsestalen og i bemærkningerne til de enkelte lovforslag har redegjort for lovforslagene, og derfor vil jeg ikke fremsætte mange bemærkninger til selve lovforslagene, men hellere oplyse lidt om baggrunden for, at Færøernes landsstyre har fremsat dette ønske.

For 30 år siden blev der indgået en aftale mellem det danske og det færøske samfund. Aftalen er indeholdt i lov nr. 137 af 23. marts 1948 om Færøernes hjemmestyre. Færøerne blev et selvstyrende folkesamfund i det danske rige, og derfor vil jeg tillade mig at korrigerer hr. Johan Nielsen, når han kan tale om »syddansk« over for »Færøerne«. Det drejer sig om Færøerne på den ene side og Danmark på den anden side. Det drejer sig om to forskellige samfund.

I henhold til den nævnte lov overtog det færøske folk, det vil sige lagtinget og landsstyret, inden for rigsenheden styrelsen af færøske særanliggender, nemlig de sager og sagsområder, som er opført på den som bilag til loven vedføjede liste A.

Som det meget klart fremgår af lovens § 2, kan det færøske hjemmestyre bestemme, at de i liste A indeholdte sager og sagsområder eller nogle af dem straks eller på et senere tidspunkt skal overgå til hjemmestyret med den følge, at hjemmestyret overtager de dermed forbundne udgifter. I § 9 i samme lov er der endvidere givet mulighed for at overlade hjemmestyret administrationen af de områder, der endnu ikke er overtaget efter § 2.

Der er ingen grund til her at gå i detaljer med hensyn til de regler, der er fastsat i loven om Færøernes hjemmestyre. I øvrigt har folketinget været igennem problematikken i forbindelse med behandlingen og vedtagelsen af lovgivningen om Grønlands hjemmestyre, en ordening, der bliver en realitet, og som jeg håber bliver til glæde og gavn for det grønlandske samfund.

Siden 1948 er der på Færøerne blevet sagt og skrevet meget om overtagelse i henhold til førnævnte lov om Færøernes hjemmestyre. Indtil for 4 år siden har sambandspartiet – det parti, jeg tilhører – først og fremmest sammen med det færøske socialdemokrati stort set konstant haft hånd i hanke med udviklingen i færøsk politik, først og fremmest fordi det færøske socialdemokrati ubetinget gik ind for bevarelsen af rigsfællesskabet med Danmark.

For 4 år siden blev der dannet et nyt landsstyre på Færøerne, bestående af 3 partier, hvoraf de to, tjøðveldisflokkurin eller republikanerne og folkeflokken, som formålsparagraf i deres politiske program har Færøernes løsrivelse fra Danmark. Det færøske socialdemokrati, som igennem en meget lang årrække helt og fuldt har tilsluttet sig sambandspartiets politik med hensyn til rigsfællesskabet, har med sin nye ledelse fået en langt mere valen indstilling til dette spørgsmål. Det fremgår meget klart af det program, som det færøske socialdemokrati lagde frem for befolkningen op til sidste lagtingsvalg, hvor man indskrænker sig til at tale om generelle rettigheder, som kan gå helt til løsrivelse fra Danmark.

De foreliggende 4 lovforslag er en direkte følge af og et led i en ny politisk linje på Færøerne. Lovforslagene er af Færøernes landsstyre fremsat og vedtaget som vigtige skridt henimod løsrivelse fra resten af kongeriget. Det skal ikke forstås sådan, at administrationen af det færøske skole- og uddannel-

[Ellefsen]

sesvæsen er god nok. Det er den ikke. Selvfølgelig skal der forbedringer til også på dette område, men sambandspartiet ville have foretrukket, at de nødvendige ajourføringer og forbedringer skete uden unødvendige overtagelser.

Med hensyn til de nødvendige forbedringer er samtlige færøske partier nogenlunde enige om en gennemførelse heraf. Det spørgsmål, der skilte partierne i lagtinget, var, om vi skulle overtage det, eller om det skulle ske inden for området, som det var, altså et rent fælles område. Derfor kan det næppe undre, at mit parti ikke i lagtinget stemte for de foreliggende forslag. På den anden side er det, som der også står i materialet her, et faktum, at der er et flertal i Færøernes lagting, som sidst i september 1978 vedtog at anbefale over for regeringen, at forslagene fremsættes for folketinget i den foreslåede skikkelse.

De færøske løsrivelses- og selvstyrepartier har vedtaget disse lovforslag. Sambandspartiet har ikke stemt for dem. Men i og med at der er et flertal i Færøernes lagting, som har vedtaget forslagene, så har jeg anbefalet og bedt om, at venstres folketingsgruppe stemmer for forslagene, og jeg vil slutte med over for det samlede folketing at anbefale en hurtig vedtagelse af de fire lovforslag.

Gerda Møller (KF):

Jeg kan erklære mig enig i slutningen af den sidste ærede talers tale ved at sige, at også det konservative folkeparti kan tilslutte sig de 4 foreliggende lovforslag. Når den danske regering og det færøske landsstyre er enige om fremsættelsen og indholdet af disse forslag, så synes jeg, at vi skylder at bakke dem op. Vi tilsiger dem en velvillig og hurtig behandling.

Mimi Jakobsen (CD):

Vi kan også fra CDs side tilslutte os forslagene. Det plejer ikke at være CDs kop te, når man vil lægge for store beføjelser ud til lokale styre, men det er jo klart, at vore øvrige bestræbelser med hensyn til en vis ensartethed i den danske folkeskole må vige for de helt forskellige forhold, der er på Færøerne. Derfor vil vi naturligvis se med tilfredshed på, at det bliver de færøske forhold, der

kommer til at dominere indholdet inden for de rammer, som vi fastsætter.

Ebba Strange (SF):

Jeg vil godt starte med at sige, at jeg har lyttet med interesse til redegørelsen for, hvordan stemningen over for disse forslag egentlig er i det færøske lagting. Det takker jeg for, for det er egentlig sjældent, vi hernede får andet at vide, end at det forslag har lagtinget anbefalet. Vi får sjældent at vide, hvilke diskussioner der er gået forud, hvis ikke vi har nogen direkte kontakter. Jeg synes, det er meget godt for os, for det giver måske også nogle lidt dybere tanker om forslagene, så vi ikke bare automatisk siger ja til alting.

Det andet, jeg vil fremhæve, er, at hvis folketinget har lyttet til hr. Wissings ordførertale, så kan man tage den og vende den på hovedet, og så kan man sige, at det mener SF. Jeg er uenig i alt, hvad hr. Wissing har sagt. Alle de intentioner, der ligger i disse lovforslag, er intentioner, som vi støtter fra socialistisk folkepartis side. Vi synes, det er vigtigt, at administrationen, beslutningen om indhold, form osv. på disse undervisningsområder lægges ud så tæt på de mennesker, der skal have med dem at gøre, som muligt. Vores opbakning bag de foreliggende lovforslag er blevet varmere, efter at jeg har hørt de indlæg, der er kommet i diskussionen i dag, så vi tilsiger dem ubetinget støtte.

Gertrud Stjernholm Nielsen (DKP):

Jeg vil blot kort sige, at kommunisterne kan tilslutte sig forslagene. Vi har tillid til, at færingerne selv laver deres forslag, så de i hvert fald ikke bliver ringere, end forslagene er på de samme områder i Danmark.

Ole Vig Jensen (RV):

Ministeren kan også regne med det radikale venstres støtte til gennemførelsen af de foreliggende 4 lovforslag. Den udvikling, der kendetegner lovforslagene, er jo i god overensstemmelse med, hvad vi har gennemført f. eks. over for Grønland, og i god overensstemmelse med de tendenser, som vi gerne fra radikal side vil være med til at fremme.

Jeg har et enkelt spørgsmål om et af lovforslagene. Det gælder lovforslaget om fritidsundervisning, hvor der er udtrykt en vis fremsynethed i indholdet af denne lovgiv-

[Ole Vig Jensen]

ning ved, at man har forenklet antallet af aldersgrænser og derved fremmer muligheden for, at generationerne kan deltage sammen i både undervisnings- og fritidsvirksomhed.

Dér fristes jeg til at spørge ministeren, om det er udtryk for en holdning, som også vil gøre sig gældende, når vi på et senere tidspunkt skal revidere vores fritidslovgivning, eller om det alene skyldes de særlige færøske forhold, hvor man måske nok kunne forestille sig, at hvis ikke man har videre rammer for deltagelse i sådan virksomhed, så vil det være vanskeligt at gennemføre den under de lokale forhold.

Men ellers tilslutning fra vores side.

Chr. Christensen (KrF):

På baggrund af den holdning, Færøernes lagting har indtaget til disse forslag, kan vi give vores tilslutning til, at de gennemføres.

Alfred Hansen (DR):

Hvis der skal være nogen realitet bag en såkaldt hjemmestyreordning, så må det også være sådan, at det, som færingerne i denne forbindelse ønsker, bliver accepteret af det danske folketing. Vi kan på grundlag af disse synspunkter og på grundlag af, at det færøske lagting allerede har udtrykt ønske om at få forslagene vedtaget, fra retsforbundets side fuldt ud tilslutte os samtlige 4 forslag.

Steen Folke (VS):

I ministerens skriftlige fremsættelse hedder det, at det færøske hjemmestyre i videst muligt omfang bemyndiges til at fastsætte de nærmere regler for de områder, der er tale om her. Det kan man nu nok diskutere; det er jo spørgsmålet, hvad »videst muligt omfang« er. Efter vores mening er det ikke vidt nok, men der er selvfølgelig både spørgsmålet om, hvor langt man kan bøje den hjemmestyreløvs, der eksisterer, og spørgsmålet om, hvad der er politisk vilje til.

Det, der er meningen, er jo, som det fremgår, at disse områder i og for sig som hidtil skal administreres som fællesanliggender, men nu kun med nogle kortfattede bemyndigelseslove som ramme om den færøske administration. Man kan nok sige, det er en lidt særpræget konstruktion, der er lavet her for

at omgå hjemmestyrelovens sammenknytning af kompetence og finansiering.

VS ville foretrække, at hele uddannelsesvæsenet blev færøsk særanliggende, også selv om tilskuddene fra den danske stat blev opretholdt, men vi er godt klar over, at man dér løber ind i nogle formelle problemer, måske også nogle politiske problemer. Vi vil i for sig sige det samme om de andre områder, socialvæsen, retsvæsen, og hvad der nu ellers er af områder, som mere eller mindre styres som fællesanliggender.

Vi mener ikke, det tilkommer den danske stat at blande sig i, hvordan det færøske folk vil indrette sit samfund. Vi støtter det krav om løsrivelse fra Danmark, som bl. a. føres frem af det republikanske parti. De forslag, som behandles her, er sandt at sige ikke noget stort skridt frem mod løsrivelse, men vi vil godt stemme for dem.

Erlendsson (FP):

Hr. Steen Folke tager jo konsekvensen af det, som er blevet sagt heroppe, og som vi som alle andre danske vel kan være enige om, nemlig at vi ikke ønsker at fastholde nogen folkegruppe, som ønsker at gå sine egne veje. Men når den sag alligevel kommer her i folketinget, så er det naturligvis, fordi der stadig findes en lovgivning om fællesskabet mellem Færøerne og den øvrige del af riget, som må overholdes. Den må overholdes ikke mindst af den grund, at den rummer muligheder for en skævdeling af de økonomiske udgifter for befolkningen inden for riget, samtidig med at den giver de fordele, som Danmarks befolkning meget gerne vil yde til dem, som mener at have krav på sådanne særfordele, fordi der er forskelle i hjemmesprog, selv om der jo også er et fælles forståelsessprog, som er dansk tunge, som for mindre end tusind år siden taltes, så det kunne forstås over hele Norden.

Men i dag kommer vi altså igen ud for det, som vi har mødt flere gange i den sidste tid inden for socialvæsenet og inden for sundhedsvæsenet, at mens det færøske hjemmestyre tidligere ansøgte den danske stat om tilskud på finansloven til de områder oppe på Færøerne, hvor man selv betalte en andel, så har man gjort det til en automatisk 50 pct.s andel. De områder, hvor der var mulighed for at tage en indtægt hjem for Færøer-

[Erlendsson]

ne, har man gjort til færøske særanliggende. Det gælder skatter, afgifter og told af enhver art, det gælder postvæsenet, hvor man kan tjene på filatelisterne, det gælder på alle sådanne områder, hvor man kan have økonomiske fordele. Det ser ikke godt ud, hvis man stadig hævder, at man er en loyal del af rigsfælleskabet.

Det er klart, at med den større oplysning, der er i verden, med den større mulighed for personlig frihed og folkelig frihed skal Danmark, skal folketetinget, ikke modsætte sig en sådan udvikling, og jeg selv personlig går kraftigt ind for den. I 1918 fik Island sin selvstændighed. Der var ingen økonomiske problemer af nogen betydning. De var klaret i løbet af ganske kort tid, og forholdet mellem Island og Danmark er i dag det allerbedste, netop fordi der ikke er noget med, at nogle giver og andre modtager, eller at nogle prøver på økonomisk at udnytte den anden part, som det så tydeligt er tilfældet med disse lovforslag i dag, hvor man rent bevidst går uden om hjemmestyrelovens § 2 og bruger § 9 i stedet for. Det er efter min mening og mit partis mening en fejl, som man ikke fra færøsk side burde tillade sig, og som man ikke fra dansk side burde tillade.

Efter hjemmestyrelovens § 2 kan de områder, der ønskes som færøsk særanliggende, overtages, hvis lagtinget ønsker det. De kan også overføres som færøsk særanliggende, hvis folketetinget ønsker det. Når færingerne kommer med en lovgivning som denne, så burde folketetinget ønske det og derved påføre færingerne den udgift, som de selv har ønsket at få ifølge hjemmestyrelovens § 2, og som de efter min mening ikke kan komme uden om. Det vil i det lange løb forbitre følelserne mellem færinger og andre danske, hvis det bliver en vane for det færøske hjemmestyre at ville skubbe udgifter over på den øvrige danske befolkning i stedet for at påtage sig disse udgifter selv, som man bør det efter hjemmestyrelovens § 2.

Jeg kan fuldt ud tilslutte mig, hvad vores ordfører, hr. Wissing, sagde i den anledning. Disse lovforslag har ikke noget reelt indhold andet end det at prøve at komme uden om § 9 og lave færøske særanliggende uden at overtage de dermed forbundne udgifter, som hjemmestyreloven siger i sin § 2.

Undervisningsministeren (Dorte Bennedsen):

Jeg har kun nogle få bemærkninger at gøre til de indlæg, der er kommet.

Hr. Wissing stillede spørgsmålet om, hvorvidt dette kun var et spørgsmål om overtagelse af administrationen eller det var tanken at overlade til færingerne at bestemme den færøske skoles indhold. Dertil kan jeg svare, at dette er, som det også fremgår af forslagene, en overladelse af administrationen, men på en sådan måde, at man giver det færøske hjemmestyre en indflydelse på udformningen af den færøske skole.

Hr. Wissing havde også nogle bemærkninger i relation til, om det skulle være § 9 eller § 2, der skulle ligge til grund for dette, og han sagde, at dette var en fuldstændig urimelig favorisering af Færøerne. Hertil kan jeg kun svare, at jeg synes, at der her er tale om en rimelig og fair behandling af Færøerne, idet man også giver dem den økonomiske mulighed for at få indflydelse på udformningen af egne forhold.

Til de bemærkninger, som er gjort af hr. Johan Nielsen og hr. Ellefsen om baggrunden og de politiske holdninger til hele dette spørgsmål på Færøerne, kan jeg kun sige, at det ikke tilkommer mig at kommentere færøske politiske forhold. Min baggrund er, som det også kom frem i de to indlæg, at drøfte dette spørgsmål med det færøske hjemmestyre og tage til efterretning, hvad man har vedtaget på Færøerne, og det er altså det, der er tilfældet her.

Hr. Ole Vig Jensen havde et enkelt spørgsmål om lovforslaget om fritidsundervisning og dets relation til den danske fritidslov. Dertil kan jeg kun svare, at det synes jeg var rimeligt at gemme, til vi får en eventuel revision af fritidsloven. Jeg tror ikke, vi skal tage den danske fritidslov op på denne baggrund.

Jeg skal i øvrigt blot takke for den altovervejende tilslutning, der har været. Bortset fra fremskridtspartiet var der jo tilslutning fra alle partier. Jeg håber, at vi kan få en meget hurtig behandling og vedtagelse af disse forslag.

Johan Nielsen (S):

Mens jeg sad dernede og lyttede til de to ærede medlemmer fra fremskridtspartiet, så kom et Grundtvigcitiat mig i hu:

»Og han har aldrig levet,
som klog på det er blevet,

[Johan Nielsen]

han først ej havde kær.«

Jeg elsker ikke fremskridtspartiet. Derfor vil jeg måske aldrig nogen sinde komme til at forstå deres tanker, deres inkonsekvente ideologi, deres vagt over de danske skattepenge. Det forstår jeg ikke.

Forholdet mellem Færøerne og Danmark er netop baseret på, at vi yder noget til gengæld. Tænk på al den handel, som går fra Danmark til Færøerne og omvendt, hvad der bliver tjent dér! Jeg har, ja, måske 117 gange før, nævnt, at vi sender i massevis af eksperter til Danmark. På de områder, hvor man ikke kan klare sig selv henede, har vi eksperter, som vi kan sende hened.

Så skal jeg lige sige til fru Ebba Strange, som jeg til gengæld elsker meget højt, at hvis fru Ebba Strange vil vide noget om færøsk politik, så kan hun komme og tale med mig om det. Jeg har med vilje undladt at trække stridigheder på Færøerne frem her, for det er helt klart, at det bliver subjektivt.

Vi så før, hvor subjektiv en mand som hr. Ellefsen var, idet han udråbte socialdemokratiet på Færøerne til at være mere eller mindre et løsrivelsesparti. Hr. Ellefsen sagde, at disse lovforslag viste en tendens til løsrivelse. Nu har jeg stået her på denne talerstol siden 1960 og forsvaret samhörigheden. Jeg har forsvaret samhörigheden, både når min kollega fra Færøerne har været her, og når han har holdt ferie derhjemme og ikke været her. At man så skal beskyldes for løsrivelse, er lovlighardt.

Jeg håber da, at fru Ebba Strange forstår, at de oplysninger, man får fra denne talerstol, ikke altid giver det helt rigtige billede af tingenes tilstand.

Ja, og så var der lige en bemærkning til hr. Erlendsson, som nævnedede det uværdige i hjemmestyreløven, at på visse områder betaler Danmark halvdelen og Færøerne halvdelen. Jeg synes ikke, at hjemmestyreløven er uværdig, tværtimod. Jeg er inderlig overbevist om, at hvis England og Frankrig, Holland og Belgien havde ordnet mellemværendet med deres bilande på samme måde, som Danmark har ordnet det først med Færøerne og nu med Grønland, så havde meget set anderledes ud i verden, end det gør i dag.

Wissing (FP):

Det er blevet sagt fra flere sider, at det ikke tilkommer os her at bestemme over færingerne. Jeg vil da gerne slå fast, at fra fremskridtspartiets side har vi bestemt ikke noget imod, at færingerne selv skal afgøre deres egne forhold. Men vi har noget imod, at det kommer til at foregå på den måde, det sker her.

Når undervisningsministeren siger, at der kun er tale om en overladelse af administration, og at det er et spørgsmål om også at give færingerne de økonomiske muligheder for selv at bestemme, så vil jeg lige tillade mig at gøre undervisningsministeren opmærksom på den hidtidige lov om folkeskolen for Færøerne. I denne lov er der en formålsparagraf og nogle paragraffer, der fortæller om skolevæsenets opbygning, om undervisningens ordning og omfang, om 8.-9. skoleår, om realafdelingen, om lærernes kvalifikationer, undervisningspligt, skolepligt, andre bestemmelser vedrørende undervisningen, folkeskolens styrelse, tilsyn, administration, ansættelse og afskedigelse af lærere og andre bestemmelser. I alt 72 paragraffer på 19 velskrevne sider.

Jeg vil godt sige, at det var dejligt, hvis man kunne ajourføre en sådan lov lidt, så den måske fylde knap så meget. Med det nye lovforslag, hvad er der tilbage? Der er ikke andet end undervisningspligten på de 7 år, der er den vederlagsfri skolegang, og der er de kommunale myndigheders pligt til at sætte disse ting i gang.

Det er så nemt at sige for folketingets partier: ja men det skal være sådan. Og hr. Johan Nielsen siger, at færingerne yder noget til gengæld. Ja, det er rigtigt, men færingerne har altså ifølge hjemmestyrelovens § 2 også overtaget alt, hvad der hedder skatter og afgifter for Færøerne. Alle indtægter går til det færøske hjemmestyre. Var det så ikke også rimeligt, at udgifterne skulle tages fra det samme sted?

Nu pålægger vi de danske skatteydere, foreløbig for 1979, at de skal starte med at betale over 50 mill. kr. årligt til det færøske skolevæsen. Hvad får vi til gengæld for det, hr. Johan Nielsen? Det vil jeg godt vide lidt nærmere om. Den handel, vi har med Færøerne, kan ikke være et rimeligt svar på, hvad vi får til gengæld fra Færøerne.

Men jeg vil indrømme, at færingerne er dygtige. Jeg har tidligere kun beskæftiget mig

[Wissing]

lidt med Færøerne rent geografisk og kulturelt, men der var en mand, der var så venlig at låne mig en årbog for Færøerne, og den tillod jeg mig at studere lidt, fordi jeg gerne vil være så godt forberedt på dette som muligt. Og når jeg kritiserer hr. Johan Nielsen for disse lovforslag, så skal han vide, at jeg samtidig er fuld af beundring for, hvad jeg opdagede ved at læse denne årbog. Et dygtigt folkefærd, der har et produktivt erhvervsliv med fiskeriet som det dominerende, men også en stor handel, og som kun beskæftiger 10 pct. af sin befolkning ved administration og liberale erhverv. Der var noget at leve op til for os andre hernede i hovedlandet.

(Kort bemærkning).

Johan Nielsen (S):

Jeg kan svare på med det samme, hvad Danmark får til gengæld for disse skolelove. Det får en fjerdedel af samtlige skibsofficerer i den danske handelsmarine. Tag dem væk – de kan sagtens blive beskæftiget andre steder, nabolandene står med åbne arme for at tage imod dem – tag dem væk, og det vil blive et ret så føleligt tab for det danske erhverv. Så vil det, som Danmark i dag giver til Færøerne, være håndører i sammenligning.

Ellefsen (V):

Hr. Johan Nielsen bar før frem en slags økonomisk analyse over forholdet mellem Færøerne og Danmark. Den var for det første meget summarisk og for det andet vel heller ikke særlig nøjagtig.

Hr. Johan Nielsen gentog, at jeg skulle have sagt, at disse 4 lovforslag viste en tendens til løsrivelse. Det, jeg sagde, var, at de er et direkte skridt henimod løsrivelse.

Dette er ikke noget, jeg står og siger. Hvis det behagede hr. Johan Nielsen at rejse op til Færøerne en gang imellem, eller hvis hr. Johan Nielsen holder de færøske aviser og det behagede ham at læse bare overskrifterne i de samme aviser, så ville han gentagne gange have konstateret, at hans egne koalitionspartnere på Færøerne virkelig glæder sig over netop disse, blandt andre skridt henimod løsrivelse fra Danmark.

Jeg vil ikke gå i detaljer i mit svar, men jeg vil gentage, at det, der sker her, er et led i

den samlede problematik omkring Færøernes eventuelle løsrivelse fra Danmark. Mit parti og jeg selv er imod løsrivelse fra Danmark. Andre partier går ind for løsrivelse fra Danmark. I den regeringskoalition, der har været de sidste 4 år, og som sandsynligvis bliver genvalgt – det landsstyre, der bliver genvalgt på tirsdag, efter hvad jeg hører – er der 14 af 20, altså et meget stort flertal, der erklærer, de vil løsrive sig fra Danmark, og som jeg nævnte før, er socialdemokraterne på Færøerne meget mere valne med hensyn til det spørgsmål, end de før har været.

Jeg vil slutte med at sige, at hvis der en dag findes et flertal på Færøerne for løsrivelse fra Danmark, hvis den færøske befolkning, hvis et flertal af den færøske befolkning går ind for det, så ville det danske folketing bøje sig for et sådant ønske, og jeg ville selv som folketingsmedlem også bøje mig for det ønske, forudsat at der var et flertal på Færøerne for dette ønske.

Som følge af, at der i Færøernes lagting er et flertal for at ønske disse ændringer, bøjer jeg mig for dette ønske på Færøerne og anbefaler, at folketinget vedtager lovforslagene.

Erlendsson (FP):

I 1908 holdt den færøske folketingsmand Effersøe en stor tale her i folketinget, hvor han bebrejdede regeringen, at den gennem sin justitsminister, Alberti, havde fremsat et forslag til færøsk hjemmestyre. Han sagde, at man uden nogen som helst fornuft havde optaget en tanke, som kun beskæftigede en yderst ringe del af færingerne. Færingerne betragtede sig som gode borgere inden for det danske rige og ønskede ingen særstilling.

Men hvad har man altid gjort her? Det er ikke noget nyt fænomen, at man yder tilskud til løsrivelsesbevægelser inden for riget. Det har vi nu gjort også i Grønland. Vi går endda, så godt vi kan, også uden for direkte dansk indflydelse og giver tilskud til oprørsbevægelser overalt i verden – til velsignelse for hvem? Hvem er det, hr. Johan Nielsen tænker på, når han skal finde ord for sine tanker? Det er såmænd gamle Grundtvig:

»Og han har aldrig levet,
som klog på det er blevet,
han først ej havde kær.«

Jeg har stor kærlighed til retfærdighed og lighed over for alle grupper i riget. Der-

[Erlendsson]

for har jeg gjort så meget for at påvise, at denne brug af hjemmestyreloven ikke stempeler hjemmestyreloven som uværdig, men brugen af den som uværdig.

Hr. Johan Nielsen kommer ind på, hvad der ville være sket, hvis tidligere kolonimagter havde behandlet deres kolonier, som man nu fra dansk side behandler færinger og behandler grønlændere. Hvad er det dog for noget snak? Vi har da ikke haft kolonier nogen sinde. Grønland har ikke været koloni, det har siden 1953 været en del af riget. Færøerne har aldrig været en koloni. Hvordan kan man dog sidestille, hvordan kan man dog overhovedet parallelisere, hvordan kan man komme ind på at udtrykke en tanke som den, hr. Johan Nielsen her gav til kende?

Jeg har hørt mange gange om den danske skibsmarines officerer. Alle de, der er hjemmehørende på Færøerne, betaler skat til Færøerne, selv om de sejler på danske skibe, det kommer ikke i den danske statskasse. Og for øvrigt beskæftiger vi i massevis af spaniere og alle mulige andre nationers officerer i den danske skibsmarine – som for øvrigt takket være den økonomiske politik, der føres herhjemme, snart har fået så ringe kår, at en væsentlig del af den vil blive solgt til udlandet. Men jeg tænker så, at færingerne følger med dér også, når skibene bliver solgt.

Jeg tror ikke, at der inden for Commonwealth, som man snart kan sammenligne det danske rige med, efter at Færøerne har fået selvstyre – eller hjemmestyre, som man kalder det – og efter at grønlænderne har fået det samme, at der inden for det britiske Commonwealth gives den slags tilskud – i en milliard kroners klassen til Grønland og i mange hundrede millioner kroners klassen til Færøerne. Det tror jeg ikke der gives fra England, hverken til Indien eller Canada eller Australien. Det er helt andre ting, der tæller dér.

(Kort bemærkning).

Johan Nielsen (S):

Jeg er ked af, at vi skulle ryge i totterne på hinanden, hr. Ellefsen og jeg. De færøske folketingsmænd har altid holdt det for god skik, at vi vaskede vores storvask deroppe, og her optrådte vi så nogenlunde enige. Når hr. Ellefsen bliver ved med at pådutte os, at

vi andre skulle være løsrivelsesfolk, er det en reminiscens fra valgkampen deroppe, hvor der blev skrevet, at det kun var sambandspartiet, som garanterede samhørigheden med Danmark. Jeg vil gå så vidt som til at sige, at selv om der skulle være et flertal for løsrivelse på Færøerne, så ville jeg stemme imod det, hvis jeg sad i folketinget til den tid.

Jeg kommer også til Færøerne af og til, jeg var længe deroppe i sommer, jeg får alle de færøske aviser, de ligger derinde i læsesalen, men det ved hr. Ellefsen måske ikke, fordi han så sjældent er her.

Jeg har opgivet at diskutere med hr. Erlendsson, for han tror noget andet, end jeg tror. Han er et meget troende menneske, men han tror noget andet, end jeg tror; så taler vi forbi hinanden, og så er det håbløst. Jeg kan bare sige, at jeg nævnte ikke ordet koloni, jeg brugte betegnelsen bilande.

Hvad angår spaniere og malajer, så er det fuldstændig rigtigt, man har dem også om bord på de danske skibe, men man har dem på dækket og på banjerne. Man har skibsofficerer fra Færøerne, og dem kan man ikke skaffe noget andet sted fra i verden, de kan ikke købes for penge.

Undervisningsministeren (Dorte Bennedsen):

Selv om jeg nok må konstatere, at der er en så himmelvid forskel i holdninger mellem fremskridtspartiet på den ene side og de øvrige partier her i salen og regeringen på den anden side, at det næppe er særlig viist at bruge tid på at forklare, så vil jeg godt gøre endnu et forsøg. Når hr. Wissing taler om den nugældende lov med dens 72 detaljerede paragraffer og bestemmelser, så vil jeg endnu en gang prøve at forklare, at tanken bag de forslag, som er lagt frem her, netop er, at vi ikke skal gå i detaljer omkring udformningen af den færøske skole. Dette er en rammelov, som overlader til færingerne og det færøske styre at udfylde rammerne. Jeg har fuldt og helt tillid til, at det færøske styre vil opbygge en skole, der kvalitativt står på højde med den øvrige folkeskole, men som er tilpasset de særlige færøske forhold til gavn for de færøske børn.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagenes overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Karlskov Jensen):

Ønskes der udvalgsbehandling? (Ophold). Da det ikke er tilfældet, går lovforslagene direkte til anden behandling.

Den næste sag på dagsordenen var:

7) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om styrelse af højere uddannelsesinstitutioner [af Gerda Møller (KF), Mimi Jakobsen (CD) og Chr. Christensen (KrF)].

(Lovforslag nr. L 84. Fremsat 21/11 78).

Sammen med denne sag foretoges den sidste sag på dagsordenen, nemlig:

8) Første behandling af:

Forslag til lov om forbedring af styrelsen af universiteter m. v. [af Wissing (FP) m. fl.].

(Lovforslag nr. L 98. Fremsat 6/12 78).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Forhandling

Undervisningsministeren (Dorte Bennedsen):

Lovforslag nr. L 84 er jo en genfremsættelse af det forslag, som blev fremsat den 16. marts 1978, og bemærkningerne til forslaget er ligeledes de samme.

Forslaget indeholder en lang række ændringer på forskellige områder af styrelsesloven, og jeg kan i og for sig godt tilslutte mig, at der kan være bestemmelser i den nugældende styrelseslov, som måske kunne udformes anderledes, hvis vi i dag skulle vedtage en styrelseslov, men på den anden side deler jeg den opfattelse, som min forgænger gav udtryk for, da forslaget sidst var til førstebehandling den 20. april sidste år, nemlig at man bør være imødekommende over for institutionernes helt klare og enstemmige ønske om at få ro til at gøre erfaringer med den nugældende lov en tid endnu.

Der har gennem årene været en del uro om styrelsesloven. Jeg er af den opfattelse, at vi skylder institutionerne ro til at drage deres

erfaringer med den nugældende lov, og jeg kan derfor ikke anbefale forslaget til vedtagelse.

Lovforslag nr. L 98, fremsat af fremskridtspartiet, er også en genfremsættelse af et forslag, som partiet har fremsat både den 26. april 1977 og igen den 18. oktober 1977. Det er som sagt det samme forslag. Heller ikke jeg finder de foreslåede bestemmelser egnede for styrelsen af de højere uddannelsesinstitutioner, og jeg skal henholde mig til, hvad min forgænger sagde ved førstebehandlingen i november 1977, nemlig:

»... at vi tidligere har drøftet nogle af de tanker, der er fremlagt i fremskridtspartiets forslag til ændring af styrelsesloven, og vi kan fortsat ikke medvirke til de ændringer, der her er foreslået.« (Folketingets forhandlinger 1977-78, sp. 2055).

Disse bemærkninger er også for mig rigtige og relevante ved denne førstebehandling.

Jimmy Stahr (S):

Med henvisning til ministerens indlæg og til institutionernes ønske skal jeg på socialdemokratiets vegne afvise begge lovforslag.

Brøndlund Nielsen (V):

Jeg skal sige, at venstre på nuværende tidspunkt ikke kan medvirke til noget af de to lovforslags gennemførelse.

Mimi Jakobsen (CD):

Centrum-demokraterne har som bekendt gang på gang fremdraget og kritiseret forholdene på vore uddannelsesinstitutioner, herunder de højere læreanstalter. Sidst skete dette i en forespørgselsdebat, som CD rejste, om ændringer på dette område. Jeg skal ikke i dag gå i detaljer med, hvor mange gange vi har fremsat forslag til ændringer af styrelsesloven. Jeg vil blot med en dog begrænset tilfredshed konstatere, at der synes at være en stigende forståelse for, at der skal ændringer til.

Naturligvis er der ved behandlingen af forslaget i dag et stort men, som ikke har eksisteret ved den foregående behandling, nemlig at venstres ordfører i dag med en enkelt sætning afviser det forslag, som hr. Bertel Haarder tidligere fra denne talerstol har betegnet som sit eget barn, som han har kæmpet bravt og længe for, og som man i en